

Anders Ehlers Dam og Markus Floris Christensen med et dugfrisk eksemplar af deres nye bog. Foto: Sven Geißler

Angst i dansk litteratur

Flensborg. Angsten og uroen griber om sig i det moderne samfund – selv om fænomenerne har været kendt i hele menneskehedens historie. »Angsten berøver os or-

det«, skrev den tyske filosof Marin Heidegger. Og alligevel findes der hyldemeter af skønlitteratur, der tager udgangspunkt i angst. Angsten lammer sproget, men den

fremkalder også mod til at udtrykke sig. To litteraturforskere fra Flensborg står bag en ny bogudgivelse om angst i dansk litteratur. Det er Markus Floris Christensen og An-

ders Ehlers Dam, der er tilknyttet Institut für Dänisch ved Europa-Universität Flensburg. De pointerer i bogens indledning, at vi i angsten ofte forsøger at bryde den

tomme stilhed med tilfældig snak. I bogen er der til gengæld ikke overladt noget til tilfældighederne.

Side 18

Lillian Thode. Foto: Hans Christian Davidsen

Dansk islæt på tysk teater

Egernførde. Lillian Thode er en del af Landestheaters team. Mindretalsdanskere er instruktørassistent på den slesvig-holstenske landsdelsscene, og lige nu går der en monologforestilling, som hun sammen med skuespilleren Lucie Oldenburger har haft ansvaret for.

Side 19

Det er ud for Blåvand, at de tyske forskere nu går på jagt efter en dansk pendent til Rungholt, der en gang var en af Slesvigs største byer. Arkivfoto: John Randeris, Ritzau Scanpix

På vej mod dansk Atlantis

Husum. For nogle uger siden kom det frem, at tyske arkæologer havde fundet resterne af en storkirke på det sted, hvor Rungholt lå i Vadehavet, før havet rejste sig for knap 700 år siden og tog en pæn portion af landet med sig. Nu skal de tyske videnskabsmænd til Blåvand, hvor der også findes et dansk Atlantis.

Side 20-21

Nye UFO-historier rumsterer

København. En tidligere embedsmand i det amerikanske efterretningstvæsn har fortalt, at den amerikanske regering er i besiddelse af ikke-menneskeskabte fartøjer. Oplysningerne afvises ikke af dansk ekspert, som dog efterlyser yderligere beviser om påstanden.

Side 24

“

Eksistentielle tomrum pirker til angsten. Diagnoserne er mange, og eksperterne taler i dag om et kriseramte samfund.

Markus Floris Christensen og Anders Ehlers Dam

Ph.d. Markus Floris Christensen er postdoc og videnskabelig medarbejder ved Institut für Dänisch på Europa-Universität Flensburg, og Anders Ehlers Dam er professor er samme sted i dansk litteratur og kultur i europæisk kontekst. Foto: Sven Geißler

RESUMEE

Ängste in der Literatur

Unruhe und Ängste prägen unsere Zeit.

Das ist die Meinung von zwei dänischen Literaturwissenschaftlern aus Flensburg. Markus Floris Christensen ist Postdoc und wissenschaftlicher Mitarbeiter am Fachbereich Dänisch der Europa-Universität Flensburg, und Anders Ehlers Dam ist ebendort Professor für dänische Literatur und Kultur im europäischen Kontext.

Die beiden haben das Buch »Angst i dansk litteratur« herausgegeben, das gerade im Aarhus Universitetsforlag erschienen ist. Es beleuchtet, wie dänische Autoren im Laufe der Literaturgeschichte mit dem Thema Angst in Prosa und Lyrik umgegangen sind.

Litteraturen er angstens arkiv

To litteraturforskere fra Flensburg står bag en bogudgivelse om angst i dansk litteratur.

BOGUDGIVELSE

Hans Christian Davidsen
hcd@fla.de

Flensburg. Uro og ængstelig-hed er kendetegnende for vor tid.

Det mener to danske litteraturforskere fra Flensburg. Ph.d. Markus Floris Christensen er postdoc og videnskabelig medarbejder ved Institut für Dänisch på Europa-Universität Flensburg, og Anders Ehlers Dam er professor er samme sted i dansk litteratur og kultur i europæisk kontekst.

De to har redigeret bogen »Angst i dansk litteratur«, der netop er udkommet på Aarhus Universitetsforlag. Bogen kaster lys over, hvordan danske forfattere igennem litteraturhistorien har behandlet temaet angst i prosa og poesi.

Bogen er en antologi, der består af 13 bidrag fra danske og tyske litteraturforskere, og den er blevet til efter en konference om emnet. Konferencen blev afholdt i juni 2021 på Institut für Dänisch ved Europa-Universität Flensburg.

Eksistentielle tomrum

Bogen rammer ned i en tid, hvor mange mennesker går ned med stress, og klimaforandringer truer i horisonten.

- Eksistentielle tomrum pirker til angsten. Diagnoserne er mange, og eksperterne taler i dag om et kriseramte samfund, siger de to redaktører om baggrunden for bogen.

Mens angsten manifesterer sig i det moderne samfund, er den også indgroet i dansk litteratur.

- Siden Søren Kierkegaards udgivelse »Begrebet Angst« har angsten fundet vej til et utal af litterære værker. Inger Christensen forbandt i sin digtning angst og økologisk krise, og i det 21. århundrede har den nyligt afdøde Henrik Nordbrandt i for eksempel bogen »Jetlag«

Bogen »Angst i dansk litteratur« rammer ned i en tid, hvor mange mennesker går ned med stress, og klimaforandringer truer i horisonten. Foto: Sven Geißler

budt os på en række metaforer for vores angstramte tid, og de hjælper os til at forstå, hvad det vil sige at lide af angst, siger Markus Floris Christensen og Anders Ehlers Dam.

Tabuemne

Bogen kan bruges inden for undervisning, hvor der arbejdede med det diffuse og ofte tabuiserede emne, for eksempel i danskundervisningen på gymnasierne. Bogen viser, hvordan litteraturen griber angst helt anderledes an, end man gør inden for det behandelende system.

- Litteraturhistorien kan bidrage til at kortlægge, hvordan angst er blevet tolket og fremstillet gennem tiden. Litteraturen er et »angstens arkiv«, og ud af dette arkiv kan vi aflæse forandringer i angstens kulturhistorie. Når Inger Christensen eksempelvis skriver, at det gælder om

at gå ind under angsten, som man går ind under bruseren, præsenteres vi for et anderledes, originalt og poetisk sprog om angst, som ikke er at finde nogle andre steder i kulturen og videnskaben, siger Markus Floris Christensen.

- Angst er en grundlæggende bestanddel af menneskelivet. Den har fulgt os til alle tider. Men angst er også noget, der skifter og antager forskellige former. Den er såvel kulturelt som sociologisk betinget, siger han.

Frastøder os

Angst er en variabel størrelse alt efter, hvilken disciplin den bliver behandlet inden for: Litterært, sociologisk eller psykologisk. Angsten er både noget, der drager og frastøder os. Også i forhold til litteraturhistorien er det relativt nyt, at man italesætter angst som en decideret

sygdom, siger Markus Floris Christensen.

For Kierkegaard er »Begrebet Angst« en helt naturlig del af den menneskelige eksistens. Den skal ikke helbredes med medicin, for angst er så naturligt, at det nærmest er ualmindeligt at være uden den.

Kierkegaard anså mennesket for at være frit. Men det er netop ikke problemløst at være født fri, fordi det betyder, at man gang på gang er nødt til at træffe valg og derfor risikerer at fejle eller ikke at slå til.

Uendelige muligheder

I dag oplever vi en kolossal frihed sammenlignet med for eksempel mennesker, der levede i bondesamfundet. I første halvdel af 1900-tallet levede langt de fleste danskere fortsat i et landbrugs-samfund, hvor ens tilværelse næsten var programmeret

på forhånd. I dag er mulighederne næsten uendelige.

Ud over de to redaktører har følgende forskere bidraget til bogen Jacob Bøggild, Lasse R. Gammelgaard, Annegret Heitmann, Isak Winkel Holm, Louise Mønster, Anders Juhl Rasmussen, Anna Lena Sandberg, Marianne Stidsen, Rasmus Vangshardt, Sophie Wenerscheid, og Henrik Zetterberg-Nielsen.

FAKTA

Angst

Psykiatrifonden definerer den således: »Angst er en naturlig følelse ligesom vrede, jalousi, glæde og andre følelser.

For nogle løber angsten løbsk og udvikler sig til en sygdom.

Angst er en naturlig reaktion på noget, der føles farligt. Angsten sikrer, at man reagerer hurtigt og instinktivt, og at man for eksempel flygter eller forsværer sig, når man føler sig truet.

Nogle oplever angst i situationer, der ikke burde udløse angst – for eksempel i hverdags-situationer som at købe ind eller tage med toget. Her er angstreaktionen ude af proportion med den reelle fare«.

Det Store Danske Leksikon skelner mellem normal angst og sygelig angst, hvor den sidstnævnte medfører faldende livskvalitet eller nedsat evne til at varetage familie- og arbejdsmæssige forpligtelser:

»Angsten kan være rettet mod noget harmløst, fx edderkopper, mod en reel aktuel fare, fx en truende person, eller en fremtidig mulig global fare, fx atomkrig, sygdoms-epidemier og forurening, men den kan også være genstands-løs«, hedder det i leksikonet.